

Regionleddene i dag

Han såg ut på det bårute havet; det var ruskent å leggja utpå...

VOFO i (fylke) er pr. i dag en juridisk og økonomisk selvstyrt organisasjon som arbeider på regionalt nivå med i hovedsak tilsvarende og parallelle oppgaver som VOFO gjør nasjonalt.

I 2009 har vi 17 VOFO-regioner som dekker alle landets 19 fylker. De fleste VOFO-regionene dekker ett fylke. De to Agderfylkene og fylkene Vestfold og Telemark har slått seg sammen med felles styrer og felles administrasjon; VOFO Agder og VOFO Vestfold-Telemark. VOFO Agder kjøper for tiden administrative tjenester fra VOFO Vestfold-Telemark.

Det er studieforbundenes regionale organisasjonsledd som ”eier” VOFO regionalt og som har interesser i å drive eller eventuelt ikke drive VOFO-leddet. *Den viktigste drivkraften er at studieforbundene behøver et felles talerør overfor sitt forvaltningsnivå, fylkeskommunen.* Fylkeskommunene sier på sin side at de helst vil forholde seg til ett organ, ikke mange studieforbund; ergo VOFO. Studieforbundene er representert i VOFO på regionalt nivå gjennom ”seg selv” eller med en eller flere av sine medlemsorganisasjoner.

Mellom regionleddene i VOFO er det store ulikheter i rammebetingelser og stillingsstørrelser. Noen regionledd er tradisjonelt sterke, mens flertallet sliter med dårlig økonomi, manglende oppslutning blant medlemsforbundene og små stillingsressurser. De fleste fylkekommunene bevilger fortsatt årlige tilskudd til voksenopplæring i tredje sektor. Fire fylkeskommuner (Oslo, Oppland, Sogn og Fjordane og Sør-Trøndelag) ga i 2008 ikke driftstilskudd til studieforbundenes virksomhet. Åtte VOFO-regioner innstiller og/eller fordeler de årlige fylkekommunale tilskuddene til voksenopplæring i studieforbundene: Østfold, Akershus, Buskerud, Vestfold/Telemark, Rogaland, Møre og Romsdal, Nordland og Finnmark.

Det må være et mål å få etablert tilskudd fra alle fylkeskommuner, med VOFO som fordeler.

Flere mulige modeller for VOFO i regionene/fylkene

Frampå vinteren stundom han tenkte; gjev eg var i eit varmare land...

Med utgangspunkt i dagens virkelighet og scenarier om ulike måter å organisere arbeidet i regionene/fylkene på i framtiden, vil vi i det følgende se på noen mulige modeller for regional organisering. Modellene er ”tenkte”, men ligner likevel mye på enkelte av fylkesleddene i dag.

Motto: *Stimulere likhet, tillate forskjellighet.*

Tradisjonsmodellen

Modellen forutsetter at VOFO har en egen, selvstendig og autonom administrasjon/eget kontor med en tilsatt VOFO-konsulent som ikke er knyttet til for eksempel et bestemt studieforbund. Styret er arbeidsgiver. De fleste regionledd er i dag organisert etter denne modellen, blant disse tradisjonelt sterke VOFO-regioner som Akershus, Rogaland, Nordland og Finnmark. I Akershus, Nordland og Finnmark har konsulentene p.t. hel stilling, i Rogaland 60 % stilling.

Fylkeskommunene har gjennom langsiktig politisk og administrativ prioritering bidratt til en trygg plattform der VOFO verdsettes som en god samarbeidspartner i arbeidet med både formell og ikke-formell opplæring. VOFOs styrer er sterke og synlige.

Andre regioner som arbeider omtrent etter denne modellen, men med mindre stillingsprosent, er Buskerud, Hedmark, Oslo, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal.

Fylkesmodellen

Modellen karakteriseres ved at fylkeskommunen spiller en aktiv, systematisk og nærmest formell rolle i forhold til VOFO. VOFO har egne styrer eller arbeidsutvalg, men VOFO-konsulenten er knyttet til fylkeskommunen gjennom ansettelsesforhold m.v. Her finner vi VOFO Nord-Trøndelag, der regionkonsulenten er fylkekommunalt ansatt, men med ansvar for VOFOs drift og oppgaver som en definert del av sitt stillingsinnhold. Fylkekommunalt driftstilskudd til VOFO Nord-Trøndelag er lik lønn, møter og kontorhold for regionkonsulenten.

VOFO Oppland nærmer seg denne modellen, ved at det er inngått en samarbeidsavtale mellom fylkeskommunen og VOFO om å utføre visse oppgaver av felles interesse, og konsulenten sitter i et samarbeidsutvalg med fylkeskommunen og vil i løpet av 2009 få kontor i fylkeskommunens administrasjon.

Begge fylkene har en demokratisk organisasjon, der studieforbundene samles til årsmøte og velger sine tillitsvalgte (styre/arbeidsutvalg).

Tillitsmodellen

Noen VOFO-regioner har for tida ingen ansatte, men praktiserer en ordning med arbeidende styreledere. I VOFO Agder har man hatt denne ordningen en tid ved at styreleder (fra Populus - studieforbundet folkeopplysning) har hatt hånd om kontorfunksjonene (men pr. mai 2009 kjøper VOFO Agder administrative tjenester fra VOFO Vestfold-Telemark), VOFO Sør-Trøndelag og VOFO Troms har arbeidende styreledere fra AOF Norge. Tillitsmodellen gir forholdsvis svake organisasjonsledd med risiko for svak kontinuitet.

Tjenestemodellen

Tjenestemodellen karakteriseres ved at VOFO kjøper administrative tjenester hos sine medlemsorganisasjoner, som altså blir VOFOs adresse i regionen. En medarbeider i et studieforbund har oppgaver for VOFO som en definert del av sin jobb. To fylker har slik ordning: Sekretariatet til VOFO Hordaland ligger for tida hos AOF. I Østfold tok Musikkens Studieforbund over sekretariatsansvaret etter Bygdefolkets Studieforbund våren 2008. Sekretariatsfunksjonen har gjennom årene alternert. Der VOFO med små stillingsressurser ikke ville være særlig slagkraftig, plasserer man tjenesteansvaret i og utnytter et allerede eksisterende fagmiljø. Denne modellen krever stor bevissthet omkring VOFOs integritet og nøytralitet.

Samarbeidsmodellen

Denne modellen karakteriseres ved at flere fylker (VOFO fylke) samarbeider om administrasjon/konsulent/kontor. De kan også ha felles styre.

VOFO Agder er tidligere nevnt som en region uten tilsatt regionkonsulent og med arbeidende styreleder. Agderfylkene utgjør *en* VOFO-region som samhandler med to fylkesadministrasjoner og har felles styre. P.t. kjøper VOFO Agder administrative tjenester fra VOFO Vestfold-Telemark.

VOFO Vestfold-Telemark har en rendyrket samarbeidsmodell, ved at de to VOFO-fylkene er slått sammen, har felles årsmøte, velger felles styre og har felles kontor/administrasjon med felles regionkonsulent. En utfordring her er at de to fylkeskommunene prioriterer studieforbundene ulikt. Det er tilfellet også mellom Agderfylkene. VOFO Vestfold-Telemark er eksempel på en region som får mye ut av de årlige Læringsdagene for voksne, både hva gjelder samarbeid, geografisk spredning, antall arrangementer, oppslutning og derav følgende oppmerksomhet. Det kan synes som om samarbeidsmodellen i disse tilfellene gir flere synergieffekter.

Forsøk i VOFO Oppland

I perioden 2007-2009 har VOFO Oppland vært en såkalt "fristilt region". Gjennom årsmøtevedtak har studieforbundene godkjent en forsøksordning der det valgte styret har trådt til side til fordel for et *arbeidsutvalg* bestående av regionkonsulenten og to representanter for studieforbundene. VOFO Oppland har i denne perioden også satset på prosjektarbeid og deltatt i et Europeisk/Grundtvig partnerskapsprosjekt med formål å belyse mulige sammenhenger mellom økt fraflytting og mangel på gode opplæringstilbud i distriktene. En svært aktuell problemstilling i Oppland, og ikke uinteressant for regionale utviklingsaktører/fylkeskommunen.

Oppland fylkeskommune og VOFO Oppland forberedte i 2008 forsøksprosjekter og partnerskapsavtaler på området voksnes læring. Fem forprosjekter ble utformet høsten 2008, og administrativ og politisk behandling i Oppland fylkeskommune fant sted i april 2009. Partnerskapsavtaler inngås med studieforbundene/VOFO i løpet av 2009.

VOFO sentralt har engasjert seg og følger utviklingen i Oppland nøye siden dette er et pilotprosjekt som samsvarer godt med Tronutredningens anbefalinger. Det er ønskelig å høste erfaringer for eventuelt å kunne anbefale lignende modeller i andre fylker.

(Utdrag fra regionutvalgets rapport Handle lokalt. VOFO over hele landet. 2009)